

Політика Європейського Союзу стосовно України

Кристина Станкевич

Кафедра міжнародної інформації, Національний університет "Львівська політехніка", Україна, м. Львів, вул. Степана Бандери, 12, e-mail: kstankevych@gmail.com

In the report it is a question of making of a new policy of EU concerning Ukraine and dependence of such policy on several criteria: external relations of EU and the Russian Federation, and also economic relations of Ukraine and EU and an internal political component.

Ключові слова – European region, eurointegration intentions, the general safety, stability.

Процес розширення Євросоюзу на Схід за рахунок країн Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) тісно пов'язаний з проблемою безпеки та стабільності в європейському регіоні, оскільки, в першу чергу, мова йде про поширення зони стабільності. В процесі європейської інтеграції нагальною стала проблема визначення меж Європи та напрямків різношвидкісної інтеграції. Відповідно, розширення ставить перед ЄС питання формування політики щодо сусідніх країн та регіонів, так званий процес формування оточення[2].

Регіональні характеристики України відносять її до категорії країн, щодо яких триває процес формування робочого механізму та стратегії відносин. Фактично ключовим і незмінним фактором, що визначає політику ЄС стосовно України, виступає геополітичний чинник - ЄС потребує України у якості фактору стабільності та неконфліктності на його східному кордоні, а також проходження через її територію потенційних трансконтинентальних транспортних коридорів[1]. Особливість підходів до України визначається і входженням її до сфери зацікавленості Російської Федерації, а також станом політичної й економічної стабільності держави. Основними тенденціями в політиці ЄС щодо України на найближчі п'ять років будуть:

- у контексті диференціації пострадянського простору політика Євросоюзу щодо України визначається під впливом російського чинника в європейській політиці;

- наявність високого рівня взаємозалежності у відносинах ЄС - Україна, що носить асиметричний характер: значення України для Європи зростатиме у контексті забезпечення стабільності периферій розширеного Союзу; з українського боку, сама мета на євроінтеграцію має сприяти внутрішньополітичному та економічному реформуванню в Україні;

- відсутність у Євросоюзі чіткої стратегії стосовно майбутніх відносин з Україною, тобто обумовлена непередбачуваністю наслідків даного етапу розширення власне для Союзу та розстановки сил у відносинах ЄС - США - Росія;

- у контексті завершення поточного етапу розширення ЄС можна очікувати уточнення критеріїв для оцінки претендентів і фактично - ускладнення вимог: в ситуації з Україною мова йде про потребу у додатковій корекції оцінок[3];

- у процесі еволюції політики ЄС стосовно України відбувається процес конкретизації цілей Євросоюзу у співробітництві з Україною - від загальної підтримки перетворень (УПС) до акценту на секторальну співпрацю ("План дій щодо України", "Спільна стратегія ЄС щодо України", концепція "Нового сусідства"). Складовими стратегії ЄС виступають такі сфери співробітництва, як: енергетична співпраця, транспортно-комунікаційні коридори, охорона навколишнього середовища, юстиція та внутрішні справи, регіональне співробітництво;

- важливою формою взаємодії ЄС - Україна виступає підтримка Союзом участі України в субрегіональних інтеграційних утвореннях у контексті забезпечення регіональної стабільності, що має сприяти налагодженню міжрегіонального співробітництва і відповідності критеріям розвитку ЄС (ЦСІ, ОЧЕС, Рада Балто-Чорноморського співробітництва, Євросерегиони тощо);

- неперіоритетність України в торговельно-економічній та інвестиційній політиці Євросоюзу[3];

- в результаті такого розширення Євросоюз втрачає свою ефективність і "європейську" ідентичність.

Крім того, залишається занепокоєння держав-членів щодо дієвості механізмів прийняття рішень у рамках ЄС. Провідні країни ЄС занепокоєні тим, що збільшення числа членів Союзу в умовах сучасної системи голосування дасть можливість малим країнам внаслідок їх більшості нав'язувати свою волю країнам-донорам[1].

У рамках СЗБП ЄС політика щодо України здебільшого визначається як складова пострадянського простору і сприймається в Європі як джерело невизначеності, у тісній прив'язці до Росії та як важливий чинник забезпечення європейської регіональної стабільності. До того ж, у контексті формування глобальної стратегії Європейського Союзу на Європейському континенті сьогодні витікають суперечності, викликані зіткненням інтересів трьох центрів тяжіння: США, ЄС та Росії.

Вже сьогодні можна прогнозувати ситуацію, за якої майбутнє відносин ЄС та України все більшою, а можливо, й визначальною мірою залежатиме від рівня відносин з країнами Центрально-Східної Європи, які переберуть на себе функцію головного суб'єкта східної політики Євросоюзу та відносин ЄС - США - Росія. Україна стане одним з об'єктів даної політики, і власне від української позиції у цій взаємозалежності та від позиції у самій державі визначатиметься відповідна перспектива поширення європейських цінностей з ЄС до ЦСЄ і далі до України.

References

- [1] Україна-ЄС: до нового етапу співробітництва. – Національна безпека і оборона, 2007, №5.
- [2] План дій Україна-ЄС. – Національна безпека і оборона, 2008, №6.
- [3] План дій “Україна-ЄС” Європейська політика сусідства. Дата схвалення Кабінетом Міністрів України: 12.02.2005 р. Дата схвалення Радою з питань співробітництва між Україною і Європейським Союзом: 21.02.2005 р.

“Російський фактор” в реалізації геополітичних інтересів України в Чорноморському регіоні

Анна Степанова

Кафедра міжнародних відносин та дипломатичної служби, Львівський національний університет ім. Івана Франка, УКРАЇНА, м.Львів, E-mail: annastepan@ukr.net

Abstract – The reasons of influence of the «Russian factor» on realisation geopolitical interests of Ukraine are investigated, kinds of this influence are designated. The Russia's geopolitical and national interests are defined proceeding from its strategic doctrines and a foreshortening are defined in which the Russian - Ukrainian relations in geopolitical doctrines of Russia. The problem moments in bilateral relations of the states, possible actions of Russia in relation to Ukraine are designated in short-term prospect.

Ключові слова – the «Russian factor», geopolitical interests of Ukraine, bilateral relations conference.

I. Вступ

Пріоритетним напрямком геополітики України у Чорноморському регіоні є утвердження країни як регіонального лідера. У цьому контексті актуалізуються завдання зовнішньополітичної діяльності Української держави в напрямі співпраці у межах Чорноморського регіону. Росія була й залишається для України одним з найважливіших і пріоритетних партнерів, добрі взаємини з яким стратегічно важливі для обох сторін.

II. Причини впливу та прояв “російського фактору” на геополітику України

“Російський фактор” у реалізації геополітичних інтересів України завжди був і є самим визначальним. Причинами цього є:

1) геополітичний зв'язок, що полягає у геополітичному положенні України та визначення Росії як сусіда першого порядку, найбільшій протяжності берегових та морських кордонів між країнами, приналежність Росії до груп, що становлять для України найбільшій інтеерс [1].

2) спільне історичне та культурне минуле;

3) сприйняття України Росією як частини „Великої Росії”;

„Російський фактор” спричиняє вплив на реалізацію геополітичних інтеерсів України у вигляді:

1) запобігання Україні або як мінімум гальмування її дрейфу в бік Заходу;

2) сукупності внутрішніх факторів в самій Україні, які впливають істотно на політичний ландшафт, настрої громадської думки та економічні інтереси [2].

III. Геополітичні інтереси Росії щодо України

В основних стратегічних доктринах Росії передусім засвідчується, що основні геополітичні, так само як і національні інтереси Росії полягають у наступному:

1) забезпечення позиції “великої держави” та впливового центру багатопольярного світу;

2) економічне, політичне та військове об'єднання нових незалежних країн під проводом Росії;

3) забезпечення охорони зовнішніх кордонів по периметру СНД;

4) протидія зміцненню “геополітичного плюралізму” на території колишнього СРСР.

Пострадянські держави оголошено зоною життєво важливих інтересів Росії, заявлено про “особливий” статус РФ на просторі СНД. Російсько – українські відносини розглядаються з точки зору Східноєвропейського великого простору, дроблення якого трактується як явище загрози для “природно-історичних процесів”. Окремі геополітики в своїх публікаціях прямо стверджують, що Україна є лише субкультурною конструкцією, і політичне існування Української держави не підтверджується ні просторово, ні економічно, ні історично, ні етнічно.

У геополітичних аналізах російських експертів та політиків Україна і Білорусь виокремлюються як ключові для стратегічного розвитку Росії, насамперед у реалізації ідеї створення слов'янського союзу трьох держав. “Нове возз'єднання” України та Білорусі з Росією висувається народно-патріотичними силами РФ як першочергове стратегічне завдання на шляху відновлення геополітичного контролю Росії над “євразійським хартлендом” та як запорука забезпечення національної безпеки Росії.

В опублікованих розробках політологів переважає думка про те, що у разі невдачі політики Росії щодо відтворення слов'янської держави Україна стане одним з головних джерел нестабільності в регіоні, загрозою безпеці РФ. Це, на думку російських